
אמרי שמואל
משפטים
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ב

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם לבריאותם ולהצלחתם של

יוסף דוד אוחיון הי"ו

מירב אוחיון שתח"י

אסף עמרם אוחיון הי"ו

עינב אוחיון שתח"י

מעוז אוחיון הי"ו

שולה אביטן שתח"י

יפה שרה דפס ומשפחתה הי"ו

מימון אוחיון ומשפחתו הי"ו

ליאור אוחיון ומשפחתו הי"ו

מור פינטו בת מוניק שתח"י

משי הודיה בת מוניק שתח"י

עמי עמרם פינטו בן מזל הי"ו

אליהו מלכה בן אסתר הי"ו

שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבם לטובה ולברכה!

ויזכו לבריאות איתנה, ופרנסה טובה,

שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן!

הדינים והמשפטים של דיני ממונות

בפרשת משפטים כתוב (כא א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" והתורה מדברת על הדינים והמשפטים של דיני ממונות, מי שהזיק מה צריך לשלם, ומי שגנב וגזל מה צריך לשלם, ומי שחפר בור ברשות הרבים ונפל שם אדם או בהמה מה צריך לשלם, והאיסור לדבר שקר ואיסור הלוואת כסף בריבית וכן על זו הדרך.

יש בפרשה חמישים ושלוש מצוות

יש שלוש פרשיות בתורה שמוזכרות בהן הכי הרבה מצוות, ואלו פרשת משפטים פרשת קדושים ופרשת כי תצא, בפרשה שלנו מוזכרות חמישים ושלוש מצוות מתוך התרי"ג מצוות, וכל המצוות האלו הן מצוות של בן אדם לחברו שהם היסודות של התורה.

חסיד הוא מי שזהיר בדיני נזקין

הגמרא אומרת (בבא קמא ל א) מי שרוצה להיות חסיד מה יעשה? יקיים דיני נזיקין שיזהר שלא יזיק את חברו ולא יזיק את ממון חברו, לא אמרו מי שלומד תורה כל היום או מי שמתפלל כל היום, אלא הנקרא חסיד הוא הזהיר בדיני נזיקין בדיני משפטי ממון שלא לקחת ולא להזיק ממון שלא שלו.

ציון במשפט תיפדה

הנביא אומר שמלך המשיח יבוא כשיהיו זהירים דווקא במצוות של בין אדם לחברו, וכך אומר המדרש (ש"ר ל כג) שירושלים תיבנה בזכות שיעשו משפט שנאמר (ישעיה א כז) "ציון במשפט תיפדה".

בין אדם לחברו – אש

אחד מגדולי הצדיקים שהיה לעם ישראל היה רבי ישראל מסלנט זצוק"ל, רבי ישראל היה רב העיר

פרשת משפטים

סלנט שבליטא, וכל חייו עמל להשריש בעם ישראל את המידות הטובות של בין אדם לחברו. ורבי חיים שמואלביץ זצ"ל תמיד היה רגיל לומר שמי שפוגע ביהודי או גורם צער ליהודי או מזיק ליהודי הוא כמו מי שמכניס את ידו לתוך האש.

פנינה לשם שמים נתכוונה

בנביא בספר שמואל מסופר (שמואל א א א-ו) "ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים מהר אפרים, ושמו אלקנה בן ירוחם בן אליהוא בן תוחו בן צוף אפרתי: ולו שתי נשים שם אחת חנה ושם השנית פנינה, ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים: ...ויהי היום, ויזבח אלקנה ונתן לפנינה אשתו ולכל בניה ובנותיה מנות: ולחנה ייתן מנה אחת אפיים, כי את חנה אהב וה' סגר רחמה: וכיעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעימה, כי סגר ה' בעד רחמה", שפנינה הייתה מצערת את חנה, וכל מה שהייתה עושה בשביל ילדיה הייתה שואלת את חנה - נו הכנת אוכל לילדים שלך? קנית נעלים לילדים שלך? והגמרא במסכת בבא בתרא (טז א) אומרת שפנינה אשתו של אלקנה לשם שמים נתכוונה, וזו כוונת המילים 'בעבור הרעימה', שהפסוק עצמו מעיד עליה שכל כוונתה הייתה טהורה לשם שמים כדי שחנה תתפלל להשם שייתן לה ילדים, בכ"ז פנינה נענשה שמעשרה בנים שהיו לה מתו כמעט כולם ונשארו לה רק שני בנים, ושואל רבי חיים שמואלביץ ראש ישיבת מיר, אם פנינה התכוונה לשם שמים מדוע מגיע לה עונש כ"כ נורא? אלא אומר רבי חיים שמואלביץ - עבירות שבין אדם לחבירו הן אש, וכמו שאין להתפלא מדוע אדם שיציל אדם אחר משריפה נכווה בגופו למרות שכוונתו הייתה טהורה ואצילית מאין כמותה, כיוון שזו המציאות שאש היא שורפת, כך כשיהודי מצער יהודי אחר למרות שאולי יש לו כוונות טובות שלא יתפלא שמשמים מענישים אותו על כך.

הדמעות של אשת רב רחומי

הגמרא (כתובות סב ב) מספרת על רב רחומי, שהיה מגיע לביתו פעם בשנה בערב יום הכיפורים ושאר כל השנה היה לומד בישיבה, ושנה אחת התעכב רב רחומי בישיבה בערב יום הכיפורים והייתה אשתו עומדת בפתח הבית ומחכה שכבר יגיע, וכל רגע חשבה עוד מעט יגיע עד שניכנס יום הכיפורים ולא הגיע התחילה להוריד דמעות ובכתה, ומספרת הגמרא שבאותו זמן ישב רב רחומי בבית המדרש ונשמטה הרצפה שתחתיו ונפל ומת, ושואל רבי חיים שמואלביץ זצ"ל וכי עכשיו יותר טוב לה? הרי אם בעלה מת זהו עונש בשבילה שנעשית אלמנה, אלא הוא כמו שאמרנו שכשגורמים צער לאדם אחר אפילו כשלא מתכוון, הוא כמי שמכניס את היד שלו לאש הוא נישרף אפילו שלא התכוון.

ואלה מוסיף על הראשונים

ואומרת התורה (כא א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ואומר רש"י (שם) 'אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני'.

ולכאורה מה רש"י בא לומר בזה, הרי כל המצוות ניתנו מסיני, שהרי בירושלמי (פאה פ"ב - ה"ו) כתוב, "אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה מסיני", ולמה ההדגשה דווקא במשפטים?

גם דיני הממונות נאמרו למשה בהר סיני

אלא משום שהאדם היה יכול לחשוב שנאמרו בסיני רק המצוות שבין אדם לבורא עולם, אבל המצוות שבין אדם לחברו לא נאמרו בסיני אלא משה רבינו אמרם מעצמו ח"ו, לכן באה התורה ואומרת 'ואלה המשפטים'

שהכל נאמר למשה רבינו בהר סיני, ואפילו הדברים שהשכל וההיגיון מחייב אותם כמו דיני הממונות גם אלו נאמרו בהר סיני.

וכך מסביר החידושי הרי"ם, לומר לך, שאפילו אותם משפטים המובנים לפי השכל וההיגיון של האדם, כוחם ותקפם הוא רק מפני שהקב"ה רוצה בהם ומסכים להם. לא ההיגיון האנושי קובע, אלא רצון ה' שנאמר בסיני. וגם כל הדברים וההנהגות הטובות שבין אדם לחברו, אל תעשה אותם מפני שכך נהוג לעשות, או מפני שכך ראוי לנהוג, אלא מפני שכך ציוותה התורה.

משה קיבל תורה מסיני

וכך גם מפרש רבנו עובדיה מברטנורא בתחילת פרקי אבות (א א) "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", ולכאורה מדוע פתחו דווקא את מסכת אבות בפתיחה חשובה זו? לפי שמסכת זו אינה מיוסדת על פירוש מצווה ממצוות התורה כשאר המסכתות במשנה, אלא כולה מוסרים ומידות, וחכמי אומות העולם גם חיברו ספרים כמו שבדו מליבם בדרכי המוסר, כיצד יתנהג האדם עם חברו - לפיכך התחיל התנא במסכת זו "משה קיבל תורה מסיני", לומר המידות והמוסרים שבזו המסכתא, לא בדו אותם חכמי המשנה מליבם, אלא אף אלו נאמרו בסיני. כלומר, מכיוון שמסכת אבות מדברת על עניינים שהכל וההיגיון מחייב אותם שיהיה לאדם מידות טובות, הייתי חושב שחכמים בדו אותה מליבם כמו ספרי המידות של הגויים, לכן באו לומר לך שאנו עושים זאת רק מפני שהקב"ה ציווה על כך.

עבד עברי

ולכאורה קשה, מפני מה בפרשה הראשונה שאחר מתן תורה התורה מתחילה דווקא בדיני אדם גנב, וכי לא היה ראוי להתחיל את הפרשה על אנשים גומלי חסדים כמו "אם כסף תלוה את עמי", או בשומר חנם שעושה חסד לבני אדם? ותירץ הסבא מקלם, אכן, אם התורה הייתה כתובה ע"י אדם, בוודאי היה מתחיל לכתוב בהלכות הקשורות לחסד או משהו דומה, ולא היה מתחיל באדם

בזוי כמו גנב, אבל מכיוון שהתורה ניתנה מהקב"ה ואנחנו בניו, ואם לאב יש בן גנב בין בניו, הרי כל מחשבותיו וכל דאגותיו הן על אותו הבן הגנב, ומחפש עצות איך להטיב את דרך בנו הגנב, כי לבניו הטובים יש לו פחות ממה לדאוג. לכן תיכף בתחילת פרשת משפטים, מחפש הקב"ה עצות לבנו הגנב.

מה שייכים אלינו דיני עבד עברי?

בתחילת הפרשה התורה הקדושה מדברת על דיני עבד עברי (כא ב) "כי תקנה עבד עברי, שש שנים יעבוד ובשביעית ייצא לחופשי חינם", ושואל רבינו החפץ חיים - הרי התורה היא נצחית וכל מה שכתוב בתורה קיים לנצח נצחים, ולכאורה מדוע התורה כתבה לנו את דיני עבד עברי הרי בזמננו אין יותר מכירת עבדים, ומה שלא שייך לנצח לא כתוב בתורה?

הלימוד מעבד עברי הוא נצחי

אלא אומר רבינו החפץ חיים, שהטבע בעולם הוא שכשרואים אדם שהולך בדרך לא טובה ועושה מעשים רעים מיד כולם מתרחקים ממנו ומזלזלים בו, והוא ממשיך להתדרדר ולרדת למטה עד התהום, ומכיוון שזלזלו בו וריחקו אותו א"כ גם כשאמרו לו מוסר לא שמע ולא הקשיב אלא המשיך ללכת בדרך רעה, כי אם היו מקרבים אותו ומראים לו שהוא חשוב ומראים לו שאוהבים אותו לא היה מתדרדר כל כך, כי שאדם רואה שאוהבים אותו ולא מזלזלים בו הוא מקשיב ושומע ודברי המוסר נכנסים אל תוך ליבו, והדרך היחידה להשפיע לדרך טובה היא על ידי קירוב עד כמה שאפשר.

רק על ידי קירוב אפשר להשפיע לדרך טובה

וענין זה אנחנו לומדים מפרשת עבד עברי, שהוא יהודי שגנב וניתפס בגניבתו ואין לו איך לשלם את הגניבה,

ואמרה התורה שמוכרים אותו לעבד ובכסף של המכירה משלמים את הגניבה שגנב, ואומרת לנו התורה שיש דינים מיוחדים שנאמרו על עבד עברי, והגמרא (קידושין כ א) דורשת על הפסוק (דברים טו טז) "כי טוב לו עימך", "עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן, מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו".

רק צדיק יקנה עבד עברי

ולכאורה הרי אדם שמחפש לקנות עבד הוא מחפש אדם נאמן שיוכל לסמוך עליו, אבל מי יקנה לעבד יהודי שגנב ונתפס בגניבתו? מי ירצה להכניס לבית שלו גנב? אלא אומר החפץ חיים מי שקונה עבד עברי הוא לא סתם אדם אלא צדיק, ובאה התורה ללמדנו שאותו יהודי שגנב הוא התדרדר לכך כי לא קירבו אותו אלא זלזלו בו, ובאה התורה ואמרה נמכור אותו לצדיק וכשהוא יראה כמה הצדיק מכבד אותו ולא מזלזל בו, וממה שאוכל נותן לו לאכול וממה ששותה נותן לו לשתות, ואם יש לו רק כרית אחת האדון נותן אותה לעבד, וכשרואה העבד כמה האדון מכבד אותו ומקרב אותו הוא מקשיב לו ושומע לדבריו, וכך הצדיק יוכל להשפיע על העבד העברי שיחזור לדרך הטובה והישרה.

ולכן אפילו שהיום בזמננו לא שייך דיני עבד עברי כי בזמננו אין מכירת עבדים, אבל בכל זאת התורה כתבה לנו דיני עבד עברי מכיוון שיש לנו ממנו לימוד לדורות עולם, שלהשפיע על אדם ניתן רק על ידי שמקרבים אותו ומכבדים אותו ומראים לו שאוהבים אותו.

כשמרדקים ולא מקרבים בא נזק גדול

הגמ' במס' סוטה (מז א) כותבת "תנו רבנן, לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע שדחפו לגיחזי בשתי ידיו, ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו", שאותו האיש (הנוצרי) בתחילה היה תלמידו של התנא הקדוש רבי יהושע

בן פרחיה, ופעם כשהיה בדרך עם רבו ועם עוד תלמידים נכנסו לאכסניה לאכול ובעלת הבית הגישה לרבי יהושע ותלמידיו אוכל ורבי יהושע הודה לבעלת הבית, ואותו האיש אמר לרבי יהושע - רבי, ראה כמה טרוטות עיניה של בעלת הבית כלומר כמה מכוערות עיניה, אמר לו רבי יהושע - רשע שכמותך, למה אתה נותן עינייך במה שאינו שייך לך כי היא אשת איש, עמד רבי יהושע הוציא ארבע מאות שופרות ותקע בהם ונידה את תלמידו ועשה עליו חרם, למחרת בא לבקש מחילה וסליחה ורבי יהושע לא קיבל אותו וכך במשך זמן ארוך כל יום היה בא לבקש סליחה ורבי יהושע לא קיבל אותו, יום אחד אמר רבי יהושע בליבו אם יבוא היום אני אקבל אותו, ואותו האיש אמר אני אלך מחר לרבי יהושע בפעם האחרונה אם יקבל אותי מוטב ואם לא אני אלך לעבוד עבודה זרה, ובא אותו האיש והיה רבי יהושע קורא קריאת שמע וסימן לו ביד שימתין, וחשב שר' יהושע דוחה אותו והלך ועבד עבודה זרה והיה משתמש בשם השם המפורש ועשה ניסים ונפלאות, בא אליו רבי יהושע ואמר לו חזור בך, אמר לו רבי אתה לימדת אותי שכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה לכן עכשיו כבר מאוחר, וכמה דם של יהודים נשפך כמו מים במשך אלפיים שנה מכיוון שרבי יהושע דחה אותו, ולכן אמרו חז"ל לעולם תהיה שמאל דוחה וימין מקרבת.

אלישע ריחק את גיחזי ובא נזק גדול מאוד

ועוד מספרת הגמרא על אלישע הנביא שהיה נביא ה' תלמידו של אליהו הנביא, ונאמר בנביא (מלכים ב ה) "ונעמן שר צבא מלך ארם היה איש גדול ... והאיש היה גיבור חיל מצורע: וארם יצאו גדודים ויישבו מארץ ישראל נערה קטנה ותהי לפני אשת נעמן: ותאמר אל גברתה, אחלי אדני לפני הנביא אשר בשומרון אז יאסוף אתו מצרעתו: ויגד לאדוניו לאמר, כזאת וכזאת דיברה הנערה אשר מארץ ישראל: ... ויהי כשמע אלישע איש האלוקים כי קרע מלך ישראל את בגדיו, וישלח אל המלך

פרשת משפטים

לאמר למה קרעת בגדיך? יבא נא אלי וידע כי יש נביא בישראל: ויבא נעמן בסוסו וברכבו, ויעמד פתח הבית לאלישע: וישלח אליו אלישע מלאך לאמר, הלוך ורחצת שבע פעמים בירדן וישב בשרך לך וטהר: ויקצוף נעמן וילך ויאמר, הנה אמרתי אלי יצא יצוא ועמד וקרא בשם ה' אלוקיו, והניף ידו אל המקום ואסף המצורע: ... וייגשו עבדיו וידברו אליו ויאמרו, אבי, דבר גדול הנביא דבר אליך? הלוא תעשה, ואף כי אמר אליך רחץ וטהר: וירד ויטבול בירדן שבע פעמים כדבר איש האלוקים, וישב בשרו כבשר נער קטן ויטהר: וישב אל איש האלוקים הוא וכל מחנהו, ויבא ויעמד לפניו ויאמר, הנה נא ידעתי כי אין אלוקים בכל הארץ כי אם בישראל, ועתה קח נא ברכה מאת עבדך: ויאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו אם אקח, ויפצר בו לקחת וימאן: ... ויאמר לו לך לשלום וילך מאתו כברת ארץ: ויאמר גיחזי נער אלישע איש האלוקים, הנה חשך אדני את נעמן הארמי הזה מקחת מידו את אשר הביא, חי ה' כי אם רצתי אחריו ולקחתי מאתו מאומה: וירדוף גיחזי אחרי נעמן, ויראה נעמן רץ אחריו וייפול מעל המרכבה לקראתו, ויאמר השלום?: ויאמר שלום, אדני שלחני לאמר, הנה עתה זה באו אלי שני נערים מהר אפרים מבני הנביאים, תנה נא להם ככר כסף ושתי חליפות בגדים: ויאמר נעמן הואל קח ככרים, ויפרוץ בו ויצר כיכריים כסף בשני חריטים, ושתי חליפות בגדים וייתן אל שני נעריו ויישאו לפניו: ... והוא בא ויעמד אל אדוניו, ויאמר אליו אלישע, מאין גיחזי? ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה: ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך, העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות?: וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם, ויצא מלפניו מצורע כשלג".

למחרת ביקש גיחזי סליחה ולא קיבל אותו אלישע וכך במשך כמה חודשים, כשראה שאלישע לא מקבלו התחיל לעבוד עבודה זרה וליד בית המדרש של אלישע פתח בית של עבודה זרה ונטרד מן העולם הבא, וכשאלישע הנביא היה זקן היה חולה מאוד, וגילו לו מן השמים שהוא משום שדחה את

גיחזי בשתי ידיו לכן נענש מן השמים.

גלגולי נשמות – ואלה סדר גלגולי נשמות

ועוד טעם מדוע כתבה התורה את דיני עבד עברי למרות שאינו לדורות, משום שיש דברים שאע"פ שלפי הפשט הם כבר לא שייכים לנו אבל על פי הסוד רמוז בהם דברים גדולים מאוד.

הזוהר הקדוש בתחילת פרשת משפטים מדבר בעניין גלגולי נשמות, וכך אומר הזוהר הקדוש (משפטים צד א)

וז"ל הזוהר הקדוש "פָּתַח רבי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם, תַּרְגּוּם וְאִלֵּין דִּינָיָא דְּתִסַּדַּר קֳדָמֵיהוֹן, אִלֵּין אִינּוּן סִדּוּרִין דְּגִלְגּוּלָא, דִּינִין דְּנִשְׁמָתִין, דְּאִתְדָּנוּ כָּל חַד וְחַד לָקֳבֵל עוֹנָשֵׁיהּ".

ותרגומו - פתח רבי שמעון ואמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ואלה סדר גלגולי נשמות שהם הדינים והמשפטים של הנשמות, הקב"ה אמר למשה רבינו אלו הסודות של הגלגולים אשר תסדר ותגלה לבני ישראל.

איש והו הקב"ה – את ביתו וזהי הנשמה

נאמר בפסוק (כא ז) "וכי ימכור איש את ביתו לאמה", וכותב הזוהר - 'וכי ימכור איש' זהו הקב"ה, 'את ביתו' זוהי הנשמה, 'לא תצא כצאת העבדים' לא תצא מן העולם הזה בחובות, אלא תחזור בחזרה לעולם לשלם כל חובותיה, כדי שתחזור לעולם העליון שממנו באה כמו שבאה נקיה וזכה כך היא תחזור.

לא תצא כצאת העבדים

הטבע בעולם הוא שעבד בסוף היום הבגד שלו מלוכלך מאוד, ואומר הקב"ה לנשמה - כשאני הורדתי אותך לעולם הזה הורדתי נשמה נקיה וטהורה, ולכן גם כשאת יוצאת מן העולם וחוזרת בחזרה תחזרי עם נשמה נקיה וטהורה ולא מלוכלכת בעוונות

לא להשאיד חובות

אומר רבינו רבי משה קורדובירו משל למה הדבר דומה, לסוחר שעזב את אשתו ואת בניו ונסע למדינה רחוקה לעשות מסחר, ובמשך שנים רבות טרח ויגע ועמל וקנה הרבה מאוד סחורה, והעלה את כל הסחורה על האוניה וחזר למדינתו, וכשירד מן האוניה אמרו לו השוטרים - אתה צריך לחזור בחזרה כי במדינה שיצאת ממנה השארת אחריך חובות שלא שולמו, ובני משפחתו מחכים לו על הרציף והוא אומר לשוטר - תן לי לפחות להיפגש עם בני משפחתי והשוטר מסרב, ונקל לתאר את הצער העצום שיש לאותו אדם, והנמשל הוא שהנשמה יורדת לעולם הזה והאדם עמל וטורח ורודף אחרי תאוות העולם הזה, ואחרי שבעים שנה הנשמה עולה לשמים ואומרים לה את צריכה לחזור בחזרה, משום שלא ניצלת את הזמן בעולם הזה לתקן את הדברים שבעבורם ירדת ועליך לחזור בחזרה.

לא לשכוח את המפתחות למטה

הבן איש חי מספר שהיה מלך שבנה מגדל גדול בן מאה קומות, ובראש המגדל עשה כספת גדולה והניח בה את כל אוצרות הממלכה, ויום אחד רצה המלך שיביאו לו איזו טבעת יקרה מהאוצר שנמצא בראש המגדל, והכריז שמי שיביא לו את הטבעת המבוקשת מראש המגדל יעשירנו בעושר רב, וכל מי שניסה התעייף אחרי שעלה חמישים קומות וחזר בחזרה בידיים ריקות, עד שבאו שלושה אנשים ואמרו למלך אנחנו נעלה, שאל אותם המלך - איך תעמדו במשימה? אמרו לו - אחד מאתנו הוא מספר סיפורים מצחיקים וכך נעבור שלושים ושלוש קומות מבלי להתעייף, השני הוא פייטן משובח ביותר והוא יפייט עבורנו פיוטים ערבים וכך נעבור עוד שלושים ושלוש קומות מבלי להתעייף, והשלישי הוא מספר סיפורים עצובים ביותר וכך מצער הסיפורים לא נרגיש בקושי הדרך בחלק האחרון, אמר להם המלך - שיהיה לכם בהצלחה, והתחילו לעלות והשתמשו בכל התכסיסים שתכננו ובאמת לא הרגישו בקושי

הדרך, והנה בקומה התשעים ותשע נגמרו למספר הסיפורים העצובים כל הסיפורים, אמרו לו חבריו - אתה חייב למצוא עוד סיפור עצוב אחד לפחות בעבור הקומה האחרונה, אמר להם - באמת יש לי עוד סיפור אחד והוא הסיפור העצוב מכל הסיפורים שסיפרתי לכם עד כה, והוא ששכחתי את המפתחות לכספת למטה ועלינו לרדת למטה ולעלות שוב, והנמשל הוא שהאדם רץ כל חייו אבל כשעולה לשמים יזהר שלא יגידו לו - שכחת את המפתחות למטה תרד בחזרה, והמפתחות של השערים למעלה בשמים הם התורה והמצוות שיהודי עושה כאן בעולם הזה.

צדיק ורע לו רשע וטוב לו

אחת השאלות ביסוד האמונה בבורא עולם היא מדוע יש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו? הרי התורה אומרת לנו שאם נעשה טוב נקבל טוב ואם נעשה רע נקבל רע, אם כן מדוע לפעמים רואים צדיק שכל מעשיו טובים ובכל זאת יש לו צרות וייסורים, ולעומת זאת רואים את הרשעים שאף על פי שכל מעשיהם רעים הם מצליחים בעולם הזה?

שאלה זו שאל משה רבנו את הקב"ה (שמות לג יג) "הודיעני נא את דרכיך"? וכן ירמיה הנביא שאל את הקב"ה מדוע (ירמיהו יב א) "דרך רשעים צלחה?"

ואומר הרמב"ן רבנו משה בן נחמן זצ"ל "דבר זה מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו" ממנו נמשכו רבים בכל הדורות לכפירה גמורה.

נסתרות דרכי ה'

ולפעמים רואים צדיק שאין לו ילדים ולא מבינים למה, ולפעמים רואים ילד קטן שחולה בחולי קשה מאוד ועובר ייסורים קשים ביותר, ולא מבינים למה ילד כל כך קטן שהוא זך וטהור למה הוא צריך לסבול ייסורים כאלו קשים ומרים? ולפעמים רואים ילד קטן שנפטר מן העולם ולא מבינים ילד קטן מה חטא שנפטר מן העולם בעודו זך וטהור? ולפעמים רואים ילד שנולד עם כל מיני מומים אם ח"ו עיוור או משותק וחי בייסורים קשים

מאוד ולא מבינים למה נולד ככה ומה הוא חטא?

ולפעמים אדם עומד למשפט והוא יודע שהוא חף מפשע, ובכל זאת השופט מחייב אותו לשלם או להיות במאסר והוא לא מבין למה בורא עולם הביא עליו את הדבר הזה, הרי הוא יודע בבירור שהוא זכאי ולא חייב ולמה נעשה לו העוול הזה? וכי העולם הפקר? הרי מיסודות האמונה הוא להאמין שיש דין ויש דיין והיכן הצדק? והתשובה לכל השאלות האלה היא תשובה אחת וברורה וזהו ענין גלגולי הנשמות.

התנא הקדוש רבי נחוניא בן הקנה

ראש המקובלים בעולם היה התנא הקדוש רבי נחוניא בן הקנה שהוא חיבר את תפילת אנא בכח, והוא כותב בספר הבהיר (ס' קצה) שכשרואים צדיק ורע לו רשע וטוב לו, הוא מפני שהצדיק הזה כבר היה רשע לשעבר ועתה נענש.

ואומר רבינו האר"י הק', שרשב"י בחר לדבר על גלגולי נשמות דווקא בפרשת משפטים שבה התורה מדברת על דיני משפטי הממונות, משום שלפעמים אדם עומד למשפט והוא יודע שהוא זכאי ולא חייב, ובכל זאת הדיין מחייב אותו בדין ויש לו צער גדול בלב, הרי הדיין צריך לדון דין אמת והתורה מלמדת לדון דין אמת וכאן אני יודע בברור שאני זכאי ולא חייב ולמה הדיין חייב אותי? לכן בא רשב"י ואומר - כשבא עליך משפט שאתה יודע שאתה זכאי ולא חייב ובכל זאת יצאת חייב בדין תקבל באהבה, כי אולי בגלגול הקודם היית חייב לפלוני כסף ולא שילמת ועכשיו התיקון שלך הוא להחזיר לו את הכסף.

הכל בחשבון מדוקדק

ומסופר שפעם בא אחד מתלמידי הבעל שם טוב ואמר לו - רבנו, אני לא מבין מה קורה בעולם, שצדיק רואים שרע לו והרשע טוב לו איך יכול להיות? אמר לו הבעל שם טוב מחר בבוקר תבוא איתי ואני אראה לך מה הסוד בכל דבר שקורה בעולם, למחרת בבוקר לקח הבעל שם טוב את התלמיד, והלכו לכניסה של העיר

ליד הנהר וישבו מאחורי אחד העצים, ואמר לו הבעל שם טוב - תשב כאן ותסתכל אבל בשום פנים ואופן אל תתערב, והנה ראו יהודי סוחר הנוסע בעגלה וכשיצא מהעיר ירד מהעגלה והוריד אתו מזוודה גדולה, ולקח מים מהנהר ושתה ונרדם כשראשו מונח על המזוודה, ואחרי שעה קם ועלה בחזרה לעגלה ונסע ושכח את המזוודה עם הכסף, אחרי כמה רגעים בא עגלון אחר ועצר וירד לשתות מים מהנהר, ומצא את המזוודה ולקח אותה ונסע לדרכו, אחר כך הגיע לשפת הנהר עני אחד ומרוב עייפות נרדם, ופתאום אותו יהודי ששכח את המזוודה עם הכסף חזר וראה שהמזוודה איננה, וכשמצא שם את העני ישן מיד חשב שכנראה האדם הזה הוא גנב את המזוודה עם הכסף, והעיר אותו ושאל אותו - היכן הכסף שלי? והעני לא ידע ולא הבין בכלל מה הוא רוצה ממנו, והתחיל הסוחר לתת לו מכות חזקות עד שיצא ממנו דם, ותלמיד הבעל שם טוב שאלו - רבינו, ראה העני הזה מסכן למה קיבל כאלו מכות חזקות, הרי ראינו שלא הוא גנב את הכסף אלא מישהו אחר?

אמר להם הבעל שם טוב - אני אספר לכם, כל מה שראיתם הוא גלגולי נשמות, שבגלגול הקודם היו שני יהודים סוחרים שהיו שותפים ואחד גנב כסף לחברו, והיה ביניהם ריב ואמרו בוא נלך לאדם שיהיה בורר בינינו והסכימו שניהם, ואותו אחד שגנב את הכסף לחברו הלך ונתן לדיין שוחד והוא זיכה והצדיק אותו, ושלושתם חזרו לעולם הזה בחזרה בגלגול, מי שגנב את הכסף לשותף שלו הוא אותו אחד ששכח את המזוודה עם אותו סכום כסף בדיוק שגנב לשותף שלו, והאיש שמצא את המזוודה הוא השותף שגנבו ממנו את הכסף, והעני שקיבל מכות הוא הדיין שקיבל את השוחד.

איוב הוא גלגולו של תרח אבי אברהם

רואים אנו שאין דבר סתם ואין צער סתם ואין הפסד סתם, רק שאנחנו לא יכולים להבין את כל הנסתרות, ולכן יהודי צריך לקבל את הכל באהבה, כמו שכותב האריז"ל (שער

הפסוקים פרשת לך) שהקב"ה הביא על איוב ייסורים גדולים, ואיוב היה צדיק גדול ושאל את הקב"ה למה הבאת עלי כל הייסורים האלו? אמר לו הקב"ה אם היית חי מזמן בריאת העולם ועד עכשיו היית מבין, ודע לך שאתה גלגול של תרח אבי אברהם שהיה עובד עבודה זרה, ובאת בחזרה לעולם כדי לתקן מה שקלקלת.

תשלום הוב ישן

בזמן רבי לוי יצחק מברדיטשוב היה יהודי שהיה מוכר דבש, והוא נתן ליהודי אחר שימכור בעיר אחרת דבש ואחר כך ישלם לו, ואותו יהודי לקח ממנו מאה חביות של דבש ומכר אותם ולפני ששילם פתאום מת, ובא אותו סוחר ליתומים ואמר להם - אבא שלכם לקח ממני מאה חביות של דבש ולא שילם, והיתומים אמרו - לא ידענו מזה כלל, והלכו לרב והרב פסק שהיתומים לא יודעים מהחוב ואין לו ראיה ולכן הם לא חייבים לשלם, כי יש כלל המוציא מחברו עליו הראיה, אבל הצדיק לא נחה דעתו ממה שפסק, וחשב שאמנם מצד אחד היתומים מסכנים הם לא יודעים, אבל מצד שני הסוחר נראה שהוא דובר אמת, ועשה שאלת חלום ובלילה בא האבא של היתומים ואמר לצדיק - דע לך שבאמת עדיין לא שילמתי לסוחר, אבל דע לך שהאבא שלו היה חייב לאבא שלי כסף ולא שילם לו, והוא בא לעולם הזה רק כדי להחזיר לי מה שהאבא שלו לקח מאבא שלי, ולכן לפני ששילמתי לו נפטר מן העולם.

ראש הסנהדרין בזמן זכריה הנביא

מסופר שבזמן החוזה מלובלין היה יהודי תלמיד חכם שנפטר במיתה מאוד משונה, והיה צער גדול מאוד ולא הבינו איך יהודי תלמיד חכם מת במיתה כל כך משונה, ובא הנפטר לחוזה מלובלין בחלום ואמר לו - דע לך שאני כל כמה שנים בא לעולם הזה, ואני הייתי לפני אלפיים שנה בזמן בית המקדש ואני הייתי ראש הסנהדרין, והיה נביא בעם ישראל שקראו לו זכריה הנביא, וביום הכיפורים אמר לעם ישראל - חזרו בתשובה ואם לא יחרב בית

המקדש, ואני נתתי לו סטרה לעיני כולם, וכשראו שראש הסנהדרין נתן לנביא סטירה כולם יידו עליו אבנים עד שמת, ולכן נגזר עליו כל כמה זמן לרדת לעולם הזה ואחר כך להפטר במיתה משונה.

הגוף הוא רק הלבוש של הנשמה

היום הנשמה מלובשת בגוף אחד ובזמן אחר הנשמה תהיה מלובשת בגוף אחר, אדם לא יכול לומר מדוע אני משלם על גלגולים קודמים כי אתה הכוונה לנשמה, והקב"ה גזר שהאדם לא יזכור מה היה בגלגול הקודם.

במה שאדם נכשל אותו הוא בא לתקן

הגאון מווילנא כותב שכל אדם בא לתקן משהו בעולם הזה, והאדם יכול לדעת מה הוא בא לתקן ע"י שיראה במה הוא נכשל ביותר ואותו הוא בא לתקן.

וידוי הוא על כל הגלגולים

חכמים תיקנו לומר בכל יום בתפילה וידוי, ובווידוי אנו אומרים אשמנו בגדנו גזלנו, ולכאורה מפני מה תיקנו חכמים לומר בלשון רבים אשמנו בגדנו גזלנו היה צריך לומר אשמתי בגדתי גזלתי, אלא שכשאדם אומר וידוי הוא מתוודה לא רק על חייו כעת אלא גם על גלגולים קודמים.

כולנו היום גלגולי נשמות

ואומר האר"י הקדוש שאחד לאלף שנה יורדת נשמה חדשה לעולם, אבל רוב ככל הנשמות הן לא נשמות חדשות אלא באו בגלגול וכבר היו כאן בעולם הזה.

רבי יעקב אבוחצירא מתקן נשמה

מסופר על רבי יעקב אבוחצירא שפעם הגיע לכפר אחד והתארח אצל יהודי עשיר, ופתאום נכנס

לבית גדי ועלה על השולחן, ואחר כך ביקש בעל הבית מהצדיק שיישאר ויתארח אצלו בשבת קודש, אמר לו הצדיק שאם ישחט את הגדי שנכנס יישאר, ושחטו את הגדי וטעם הצדיק מהבשר, ובליל שבת שמעו מהחדר של רבי יעקב קול של אדם שהיה מדבר עם רבי יעקב, ואמר להם שהייתה נשמה של צדיק מגולגלת בגדי ועכשיו תיקן אותו ובאה אותה הנשמה להודות לו.

מעולם לא שמע קדיש ובא לתקן

ופעם נכנס לבית הכנסת של בבא סאלי כלב, ואמר להם הצדיק תניחו אותו ואחרי התפילה יצא הכלב ונדרס, אמר להם הצדיק זוהי נשמה של יהודי שאף פעם לא בא לבית הכנסת, ובא בגלגול של כלב כדי לענות אמן ושמע קדיש וקדושה וכך זכה לתיקון שלו.

דור המבול, דור הפלגה, ואנשי סדום

רבינו האר"י הקדוש בשער הפסוקים כותב, שאדם הראשון בשעה שחטא ואכל מעץ הדעת היו כלולות בתוכו כל הנשמות, ואותן הנשמות ירדו בגלגול בדור המבול ואבדו מן העולם, וחזרו בגלגול בדור הפלגה ואבדו מן העולם, וחזרו בגלגול באנשי סדום ואבדו מן העולם, וחזרו בגלגול בבני ישראל במצרים ושם הזדככו, ולכן במצרים תיקנו את כל הגלגולים, שכנגד דור המבול שאבדו במים גזר פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, וכנגד דור הפלגה שבנו מגדל ורצו להגיע לשמים ולהכות את בורא עולם נגזר עליהם לבנות את הלבנים ולבנות את פיתום ורעמסס, וכנגד אנשי סדום שהמשפטים שלהם היו הפוכים נגזר עליהם שהאנשים יעשו את מלאכת הנשים והנשים יעשו את מלאכת האנשים, וכך התגלגלו כמה פעמים עד שקיבלו את תיקונם השלם.

נמצאנו למדים מדברי האריז"ל, כי בימי השובבי"ם שקוראים בהם את ששת הפרשיות ש'מות ו'ארא

פרשת משפטים

ב'א ב'שלח י'תרו מ'שפטים, הוא זמן התיקון של כל הנשמות מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום שהתגלגלו למצרים, ולכן בימים הללו יש ענין נשגב שגם אנו נתקן את חלקנו בחטא עץ הדעת, שעל כך אמר הנביא (ירמיה ג כב) "שובו בנים שובבים", שהרי כל הנשמות היו כלולות באדם הראשון כשחטא, ולכן כשגזר עליו הקב"ה עונש מיתה, כמו שכתוב (בראשית ב יז) "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", נגזרה מיתה על כל הנבראים שהיו כלולים בו.

פעולות ה' בעולם הם תמימים כולם יחד, כלומר שלא ניתן לבוא ולנסות להבין רק דבר אחד בלי לראות את התמונה הכוללת, כמו שכתוב בתהלים (יט י) "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו", שרק כשרואים את התמונה הכוללת ניתן להבין את פעולות ומשפטי ה', ואדם לעולם לא יוכל להגיע לכך בשבעים או שמונים שנותיו כאן בעולם הזה.

שמוע אשמע צעקתו

נאמר בפסוק (כב כא-כג) "כל אלמנה ויתום לא תענון, כי אם ענה תענה אותו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו, וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים", הטבע בעולם הוא שאדם שיש לו צער הולך לאדם הקרוב אליו ומספר לו את צערו, ועל ידי שמספר את הצער שיש לו בלב הצער יוצא מהלב והולך לו, אבל אדם שיש לו צער בלב ולא מספר לאף אדם הצער הולך וגדל, והטבע שבעולם הוא שאישה שיש לה צער בלב היא הולכת ומספרת את הצער לבעלה, ואחרי שמספרת את הצער לבעלה הצער שיש כבר הוא פחות ממה שהיה קודם, וכן ילד שיש לו צער הולך לאבא או לאימא שלו ומספר להם את הצער שיש לו, אבל באה התורה ואומרת דע לך שיתום ואלמנה מתי שיש להם צער אין להם למי לספר והצער נישאר להם בלב, ובשעה שהם צועקים לקב"ה הצעקה שלהם עולה עד כיסא הכבוד.

הסתכל בשלושה דברים

אומר רבנו ה"חפץ חיים" זצ"ל (על התורה פרשת ואתחנן עמ' רלח):

פרשת משפטים

"שמעתי מגאון אחד שאמר: צריך אדם לחשוב בכל עת בשלשה דברים, א: שאין לו אלא יום אחד לחיות - שלא יאמר 'יש לי עוד זמן', כי אם יש רק יום אחד ינצלו היטב. ב: שאין לו אלא דף גמרא אחד ללמוד - שלא ירפהו היצר בטענה 'כמה יש לך עוד ללמוד... כמה צריך אתה עוד להשקיע...' לא!!! אין לי אלא דף זה בלבד. ג: שהוא היהודי היחיד בעולם - שלא יאמר 'מאי נפקא מינה במעשיי? יש עוד הרבה יהודים המקיימים את העולם...! לא!!! בשבילי נברא העולם, וכך היא ההרגשה שצריכה להיות אצל כל אדם, שהעולם תלוי ועומד בזכות מעשיו, והעולם יכול להיחרב בגלל עונותיו. ובכל מצווה ומצווה שהאדם עושה מכריע את הכף וכל העולם תלוי באותה מצוה. ולא עוד, אלא שיחשוב בלבו שמצווה זו היא הנותנת לו חיים ובה תלוי קיומו.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב

שמואל שמעון טולידאנו

שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי ל' שבט 25.01.22

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707